

Vragen aan... Hans Colpa

In deze rubriek komt telkens een interview met een betrokken bryoloog of lichenoloog aan bod. Dit keer vertelt Hans Colpa over zijn eerste kennismaking met de bryologie.

Er was eens...

“Ver hier vandaan in een uitgestrekt groen woud bevond zich een open plek. Deze plek was omgeven door lage heuvels waarop statige oude woudreuzen stonden. In het midden, waar het lager was, bevond zich een weide met mooie bloemen in allerlei vormen en kleuren. Daartussen stroomde een smal beekje. Het kristalheldere water bespatte hier en daar de nat geworden keien. De beide oevers en ook de heuvels onder de bomen kleurden groen van het overdadige mos. In de eerste zonnestralen dwarrelden prachtige vlinders en een enkele vogel zong uit volle borst. Dauwdruppels hingen als parels aan de grassprietjes. Het was er stil en vredig. Als je heel goed luisterde kon je af en toe een zacht stemmetje of wat geritsel horen. Dat waren de elfjes en de kabouterijtjes die er woonden. Het liefst sliepen ze op het zachte mos...”

Waarom ben je eigenlijk geïnteresseerd in die (onooglijke) mossen?

Het is zo'n beetje de meest gestelde vraag die mij de afgelopen jaren gesteld is. Meestal gaan er bij de vragensteller dan de wenkbrauwen in de golfstand. En ja, dan ga je nadenken: *“Waar ligt de oorsprong eigenlijk van mijn interesse in deze nietige plantjes?”* Als een heuse Freudiaan keer ik terug naar mijn kindertijd. En op een dag schoot ineens het bovengenoemde sprookje te binnen. Ik moet een jaar of 5 geweest zijn toen mijn juf het

sprookje vertelde. Op één of andere manier maakte het verhaal diepe indruk op me. De essentie van het verhaal ben ik allang vergeten. Maar ik weet nog precies hoe die plek eruit zag. En vooral dat de plek overdadig bedekt was met mos en de sprookjesfiguren die daar graag op sliepen een belangrijk onderdeel ervan uitmaakte. Zo stelde ik mij de sprookjeswereld voor: een paradijselijk oord met op zijn minst de aanwezigheid van mossen.

Dertig jaar later

Mijn hele leven was ik al geïnteresseerd in de natuur. Jaren had ik vogels en vleermuizen geïnventariseerd en deed pogingen om vlinders, sporen van zoogdieren, weekdieren, libellen, planten en paddenstoelen te herkennen. Tot ik op een gegeven moment in de bibliotheek de Nieuwe Atlas van de Nederlandse Bladmossen van Landwehr op de plank zag staan. Ik nam het boek mee naar huis en begon ijverig enkele mossen in mijn tuin te determineren. Helaas zonder succes... Al die tekeningen leken teveel op elkaar... Van het bestaan van de mossenflora van Touw & Rubers wist ik niets af en bovendien hadden ze deze niet in de bibliotheek. Hoewel de mossen me uitermate boeide, legde ik het boek en daarmee mijn potentiële mossenhobby, als 'te moeilijk' aan de kant.

Weer enige jaren later kreeg ik te horen dat er in het Biologisch Instituut in Haren een beginnerscursus over mossen zou worden gegeven. Ik was getipt door Pauline Arends, die boswachter was/is bij Staatsbosbeheer. Samen gingen we destijds regelmatig op pad om soorten te leren herkennen. Ze vertelde dat zij een mossencursus wilde doen en dat ze van plan was om daarvoor een microscoop te kopen. Mij trok de cursus ook en we besloten toen om samen bij een bedrijf in Arnhem microscopen aan te schaffen. De cursus werd gegeven door Ben van Zanten. Op enthousiaste wijze leerde hij ons de eerste beginselen van het determineren. Hij werd hierbij geassisteerd door enkele werkgroepleden. IJverig probeerden we de verschillende begrippen van de verschillende onderdelen van een mos te onthouden en te herkennen onder de microscoop. Vanaf het begin leerde Ben ons om systematisch de determinatietabellen te gebruiken en niet te gaan gokken om welke soort het nu ging. Geduldig beantwoordde hij de vele vragen die we hadden. Het bleek overigens dat het mossenvak niet voor iedereen was weggelegd. Een deel viel direct na de cursus af. Enkelingen gingen door, waaronder ik zelf. Om de week was er een determinatieavond in Haren.

Drents Groningse Mossenwerkgroep

Op mijn werk regelde ik het zo, dat ik mee kon met de mossenexcursies die altijd doordeweeks werden georganiseerd. Zo leerde ik de groeiplaatsen van de verschillende mossen kennen en verzamelde ik mossen om thuis en op de avonden in Haren te determineren. Heel langzaam leerde ik zo de meest voorkomende mossen herkennen. Wat me nog de meeste moeite kostte waren de Latijnse soortnamen. Door een vorm dyslexie die ik heb, kan ik dergelijke woorden alleen leren met veel geduld en inspanning. Wat me geholpen heeft is het invoeren van gegevens voor de Drents-Groningse Mossenwerkgroep. Na het invoeren van duizenden mossen ga je de namen ervan herkennen en onthouden.

Mossen op hunebedden

De Drents-Groningse Mossenwerkgroep werkt vaak in projecten. Eén van die projecten was het inventariseren van mossen op hunebedden. Dit project sprak mij erg aan. Niet alleen omdat ik geïnteresseerd ben in de Drentse archeologie, maar ook vanwege de exotische mossen die erop voorkomen. Speciaal voor dit project heb ik een zomervakantie gewijd aan het zoeken naar 'hunebed-'mossen in Noorwegen. Daar groeien *Hedwigia*, *Andreaea* en *Racomitrium* immers volop.

Het toeval wilde dat ik enige jaren voorafgaande aan het project bij Stichting Het Drentse Landschap was komen werken. Deze natuurorganisatie beheert de helft van de hunebedden. Mijn ervaringen zou ik kunnen gebruiken bij beheeradviezen. Eén van de vruchten is een rapport dat Laurens Sparrius en ik samen hebben geschreven, waarin we heel concrete beheeradviezen per hunebed geven. Het heeft even geduurd, maar inmiddels

heb ik toestemming om snoei- en kapwerkzaamheden bij 'onze' hunebedden te laten verrichten.

Meer uren in een dag

Het determineren van mossen beschouw ik als een soort puzzel. Ik kan heerlijk ontspannen achter een microscoop zitten en proberen te achterhalen welke soort ik nu weer onder het oculair heb. Ik vergeet dan de dagelijkse beslommeringen en geniet volop van de wonderlijke miniatuurwereld.

Het kost alleen wel veel tijd. En dat niet alleen. Ook het werk en het huis vragen natuurlijk hun aandacht. Om maar niet te spreken over enkele andere interesses van me, zoals het hiërogliefenschrift van het oude Egypte, het weer, oude zeilschepen en het Theravada boeddhisme. Af en toe verzucht ik wel eens: *"Ik wou dat er meer uren in een dag èn meer dagen in de week, etc. waren."*

Wie is de volgende persoon in deze rubriek?

Dit keer geef ik graag de pen door aan een echtpaar: Jan Kersten en Riek van den Bosch uit Asten.